

کارکردهای ادبی و هنری غزلیات انوری

محمود باعصمت

www.ketab.ir

سرشناسه	: باعصمت، محمود، ۱۳۵۴-
عنوان و نام پدیدآور	: کارکردهای ادبی و هنری غزلیات انوری/محمود باعصمت.
مشخصات نشر	: بجنورد: زبان علم، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۹ص.
شابک	: ۲-۴۷-۷۴۵۵-۶۲۲-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: انوری، محمدبن محمد، - ۴۵۸۵ق. -- نقد و تفسیر
موضوع	: شعر فارسی -- قرن ۶ ق. -- تاریخ و نقد -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
	: Address, essays, lectures -- History and criticism -- 12th century -- Persian poetry
	: Ghazals, Persian -- 12th century
رده بندی کنگره	: ۴۸۳۸PIR
رده بندی دیویی	: ۲۳/۱۴۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۷۳۳۲۸۳
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

کارکردهای ادبی و هنری غزلیات انوری

نویسنده: محمود باعصمت

صفحه آرای: تیم طراحی انتشارات زبان علم

طراح جلد: هادی صانعی

ناشر: زبان علم

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۵۵-۴۷-۲

نوبت چاپ: اول

تاریخ چاپ: ۱۴۰۰

تیراژ: ۱۰۰۰

قیمت: ۱۱۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

.....	مقدمه
.....	فصل اول : کلیاتی در خصوص انوری
.....	زندگی و شعر انوری
.....	فصل دوم : کارکردهای ادبی و هنری
.....	هنجارگزینی معنایی
.....	مجاز
.....	تشبیه و انواع آن
.....	استعاره
.....	تشخیص
.....	کنایه
.....	متناقض نما
.....	حسن آمیزی
.....	تلمیح
.....	صنایع معنوی (بدیع)
.....	ایهام
.....	ایهام تناسب

با وجود این که انوری یکی از شاعران بزرگ و تأثیرگذار قرن ششم است و بعضی، پایه و مقام وی را تا جایی بالا برده اند که وی را یکی از پیامبران شعر فارسی می دانند و با توجه به اینکه نقش وی در تکامل قصیده، تحول غزل و همچنین سرودن زیباترین قطعات شعر فارسی، حائز اهمیت است، متأسفانه کمتر مورد اقبال و توجه محققان امروزی واقع شده، و به جز دو کتاب «مفلس کیمیا فروش» و «شرح لغات و مشکلات دیوان انوری»، کتاب مستقل دیگری درباره ی زندگی و شعر او- که قابل دسترس باشد- تألیف نشده است. البته کاملترین تک نگاری درباره ی زندگی و شعر انوری به نام «مواردی برای شرح احوال خصایص معنوی اوحدالدین علی انوری» از «استاد والیتن ژوکوفسکی» است که در سال ۱۸۸۳ در پترزبورگ منتشر شده است؛ ولی همین کتاب یا ترجمه آن در کتاب خانه بزرگی چون آستان قدس رضوی موجود نیست. بدین دلایل بر آن شدم تا در پژوهش خود، از بین شاعران به بررسی شعر ایشان بپردازم. اما چون نقش وی در تکامل غزل، به خصوص در لفظ غزل و جدا کردن آن به طور کامل از تغزل، همچنین شیوه ای که در غزل بر می گزیند؛ یعنی انتخاب زبان ترکیک به بیان تکلم و محاوره ای، استفاده از کنایات و ضرب المثل های رایج در آن، سادگی بیان و نیز تأثیری که بر شاعران بزرگ غزل سرای بعد از خود مخصوصاً سعدی گذاشته، اهمیت بسیار دارد، همچنین به علت اینکه در زمینه غزل انوری بیشتر از پانزده، بیست صفحه در کتاب های مختلف سخن به میان نیامده و جای آن در مجموعه پژوهش های دانشگاهی خالی بود، به این دلایل به بررسی غزلیات وی پرداختم.

شیوه کار ما در بررسی غزلیات انوری بر اساس نظریه ادبی و سبک شناسی ساخت گرای است. این کتاب به دو بخش تقسیم می شود: در بخش اول کلیاتی در خصوص زندگی و شعر انوری آمده است. بخش دوم آن به کارکردهای ادبی و هنری اختصاص دارد که به صورت خیال و مباحث هنری آن پرداخته شده است. بخش دوم یعنی کارکردهای ادبی، در دو مبحث جداگانه با عنوان های «هنجارگریزی معنایی» و «صنایع یا بدیع معنوی» آمده است که در بخش هنجارگریزی معنایی از مجاز، تشبیه و انواع آن، استعاره و انواع آن، تشخیص، کنایه، متناقض نما، حس آمیزی و تلمیح سخن به میان آمده و در بخش صنایع معنوی از ایهام، ایهام تناسب، استخدام، تناسب (مراعات نظیر)، تضاد، لف و نشر، اغراق، تمثیل، ضرب المثل و حشو ملیح بحث شده است. چون موارد بخش فکری غزلیات انوری به طور پراکنده در سایر بخش ها آمده، برای پیشگیری از دراز دامنی سخن از تکرار آن پرهیز شده است.

گفتنی است کتاب ها و رسالاتی همچون موسیقی شعر اثر دکتر شفیعی کدکنی، بیان، نگاهی تازه به بدیع و کلیات سبک شناسی، اثر دکتر سیروس شمیسا، کارکردهای زبانی و هنری غزلیات شهریار، پایان نامه ی کارشناسی ارشد زیبا و ادبیات فارسی دانشگاه گیلان در سال ۱۳۸۲ اثر آقای بشیر نیکدل، سیب باغ جان از دکتر مریم خلیلی جهان تیغ

الگوهای نگارنده در این کار بوده اند . همچنین در انجام این کار دیگر آثار دکتر شفیع کدکنی ، دکتر شمیسا ، دکتر وحیدیان کامیار ، دکتر کزازی و دیگر آثاری که این تحقیق را به کار می‌آمد ، همواره فراوانی من بوده اند که مطالب مورد نیاز را از آنها قیش برداری کرده و در این تحقیق گنجانده ام .

در این کتاب علاوه بر بررسی کارکردهای هنری غزلیات انوری ، در جای جای آن به نقد روان شناختی و جامعه شناختی مطالب نیز پرداخته ام که امیدوارم مقبول طبع خوانندگان محترم قرار گیرد .

هم چنین در این کار سعی شده است مطالب با توجه به آمار تقریباً دقیقی که از بیشتر مباحث گرفته شده است ، نتیجه‌گیری شود و بدین جهت زحمت گرفتن آمار در زمینه های مختلف را — که بسیار هم وقت گیر بود — برای مستند کردن نوشته هایم با جان و دل پذیرا شدم . امید است این تالیف به برخی ابهامات درباره انوری و به خصوص درباره غزل وی پاسخ دهد.